

Rotterdam, 26 september 2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

In uw vergadering op 28 september 2023 komt u te spreken over het Plan van Aanpak “Op weg naar herstel en een thuis”, dat de gemeente Rotterdam onder toeziend oog van wethouder Buijt heeft opgesteld. De Pauluskerk ontvangt dagelijks vele Rotterdammers die geen dak boven het hoofd hebben. De dak- en thuisloze mensen die bij ons over de vloer komen hebben gewoonlijk meer prangende zorgen dan het beleid van de gemeente op middellange termijn. De gevolgen van dit beleid zijn echter van groot belang voor hen. Vandaar dat ik het op mij neem om deze brief te schrijven, mede namens hen.

Het is geen geheim dat de dakloosheid de afgelopen tijd sterk is gegroeid. Dakloosheid is een brede term, en in deze brief zal ik mij beperken tot het smaldeel ‘buitenslapers’ onder de daklozen: mensen die zich gedwongen zien om de nacht daadwerkelijk door te brengen in de open lucht. Ook het aantal buitenslapers is de afgelopen tijd hard gegroeid.

Allereerst wil ik u bedanken voor het feit dat een aantal zaken waar de Pauluskerk zich al jaren voor inzet, zoals 24-uursopvang in plaats van uitsluitend nachtopvang en de inzet voor kleinere opvanglocaties met meer privacy, in het Plan van Aanpak centraal worden gesteld. Ook zien wij in het Plan van Aanpak een groeiend besef van de kwetsbare positie van dakloze arbeidsmigranten uit de EU.

Tegelijkertijd kent het Plan van Aanpak van wethouder Buijt enkele fundamentele problemen. Veel Rotterdammers worden namelijk categorisch buitengesloten van de mogelijkheden voor begeleiding en opvang bij (dreigende) dakloosheid. Dit betreft twee belangrijke groepen dak- en thuislozen in het bijzonder: Rotterdammers die niet in het bezit zijn van de juiste verblijfspapieren, en arbeidsmigranten uit de EU die door de gemeente als niet-rechthebbend worden gezien.

De groei van het aantal buitenslapers in Rotterdam bestaat voor een belangrijk deel uit zogenaamd “niet-rechthebbende” arbeidsmigranten uit de EU, en voor een groeiend smaldeel uit ongedocumenteerden die al vele jaren in Rotterdam verblijven.

Deze groepen buitenslapers zijn groeiende, en *juist deze groepen buitenslapers worden geweigerd in de maatschappelijke opvang in Rotterdam*. Het is daarom te verwachten dat het aantal buitenslapers de komende jaren *niet kleiner, maar juist groter* zal worden in de stad.

Evengoed onderschrijft het Plan van Aanpak de doelstelling van het Nationaal Actieplan Dakloosheid: dat dakloosheid in 2030 niet meer voorkomt in ons land. Vanuit het perspectief van de groeiende groep buitenslapers in Rotterdam moet worden geconcludeerd dat de gemeente Rotterdam goede bedoelingen heeft, maar een belangrijk deel van het probleem negeert. Het doel dat op papier beleden wordt zal met de voorgenomen maatregelen zeker niet worden gehaald.

Ik hoef niet te benadrukken dat dit ook gevolgen heeft voor Rotterdammers die wel een dak boven hun hoofd hebben. Zij zullen de komende jaren geconfronteerd worden met groeiende overlast en een schrijnend humanitair probleem. We hebben hier de afgelopen maanden al de nodige voorproefjes van gezien in de stad. Het is tevens te hopen dat de politie en de zorgsector hierop zijn voorbereid. Want ook zij plukken de wrange vruchten van de groei van het aantal buitenslapers in Rotterdam. De druk zal stijgen en de kosten voor zorg en handhaving ook.

Wat staat u nu te doen, om de groei van het aantal daklozen en buitenslapers in de stad te verminderen? In de Pauluskerk worden wij het meest geraakt door de verhalen van oudere ongedocumenteerden, die na vele jaren in Rotterdam te hebben gewerkt medisch kwetsbaar worden en dan al snel op straat terechtkomen. Er moet een gespecialiseerde opvanglocatie voor hen komen, om te voorkomen dat kwetsbare ouderen straks sterven op straat. Dit is wat ons betreft de eerste prioriteit. De Landelijke Vreemdelingenvoorziening volstaat hiervoor niet. De zogenaamde 'aanzuigende werking' van een dergelijke maatregel is bovendien nooit aangetoond, ondanks talloze onderzoeken naar dit vermeende fenomeen.

In de tweede plaats: het onderscheid tussen rechthebbenden en niet-rechthebbenden moet worden opgeheven. In plaats daarvan pleiten wij voor een onvoorwaardelijke nachtopvang met begeleiding voor iedereen die gedwongen is de nacht op straat door te brengen. Dit brengt tevens een vermindering mee van de administratieve last voor de gemeente. Er hoeft dan niet meer aan de poort te worden geselecteerd tussen welke dakloze Rotterdammer wel, en welke dakloze Rotterdammer niet rechthebbend is. Ook het zogenaamde 'zelfredzaamheidscriterium' is onwenselijk. Mensen die op dit punt worden afgewezen komen vaak alsnog op straat terecht, waarna ze verder in de problemen komen. De besparing van menskracht en kosten op de selectie aan de poort kan mooi worden ingezet voor de uitbreiding van het aantal bedden.

In de derde plaats is het raadzaam dat de wethouder de boer op gaat, en samen met zijn ambtsgenoten van andere gemeenten bij het Rijk pleit voor meer middelen om de noodzakelijke opvang duurzaam te realiseren. Want zolang er niet voldoende betaalbare woningen worden gebouwd, zal de daklozenopvang niet snel leegstromen. De komende verkiezingen en de daaropvolgende formatieperiode bieden een uitgelezen kans om deze zorg hoog op de agenda te zetten bij het (nieuwe) kabinet.

Ik vertrouw erop dat u zich bewust bent van uw grote verantwoordelijkheid voor het dagelijks leven van velen in de stad, in het bijzonder voor sommige van de meest kwetsbare bewoners van Rotterdam: mensen zonder dak boven het hoofd. Ik doe een beroep op u om alles te doen wat in uw macht ligt om hun situatie te verbeteren. Er is meer mogelijk dan wat er nu op stapel staat, en het is heel hard nodig ook.

Met vriendelijke groet, mede namens de bezoekers van de Pauluskerk,

Ds. Martijn van Leerdam
Predikant-directeur